

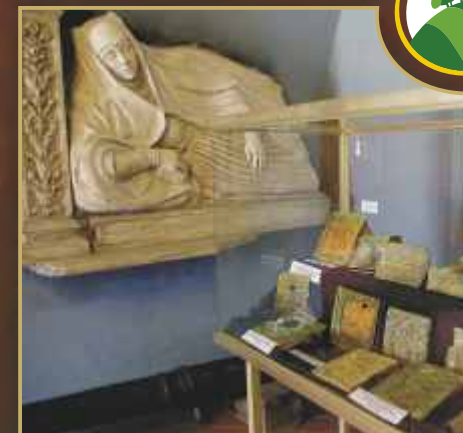
SZTUKA ODPOCZYNKU W KRAINIE LESSOWYCH WĄWOZÓW

PERŁY ARCHITEKTURY

NA SAKRALNYM SZLAKU

KUSTOSZ ZAPRASZA

TRADYCJE KRAINY

www.kraina.org.pl
www.sztukaodpoczynku.pl

lubelskie
Smakuj życie!

www.kraina.org.pl
www.sztukaodpoczynku.pl

CENTRUM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ w Nałęczowie ***

al. Kasztanowa 2, 24-150 Nałęczów, tel. 81 501 61 01, info@kraina.org.pl

Zaprasza od 1 października do 30 kwietnia: poniedziałek – sobota w godz. 8.00 - 16.00
od 1 maja do 30 września: poniedziałek – niedziela w godz. 9.00 - 17.00

Profesjonalna informacja na temat:

- usług turystycznych, bazy noclegowej i gastronomicznej
- połączeń komunikacyjnych w regionie
- atrakcji turystycznych
- imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych

Ponadto:

- sprzedaż folderów, przewodników, map, pocztówek, pamiątek
- bezpłatne materiały promocyjne
- wycieczki po Krainie Lessowych Wąwozów
- bezpłatne wypożyczanie urządzeń MP4 z „Nałęczowskim Szlakiem Literackim”

ZAPRASZAMY DO POBRANIA

BEZPŁATNEGO MULTIMEDIALNEGO PRZEWODNIKA TURYSTYCZNEGO

Aplikacja mobilna Kraina Lessowych Wąwozów to kompleksowa oferta produktów i atrakcji turystycznych regionu, obejmującego północno-zachodnią część Lubelszczyzny. Działa w trybie online i offline na smartfonach i urządzeniach mobilnych z systemami iOS, Android oraz Windows Phone.

Co zawiera aplikacja?

- Informacje o atrakcjach, wyjątkowych zabytkach i trasach turystycznych
- Ofertę noclegową, gastronomiczną i SPA
- Kalendarz imprez Krainy Lessowych Wąwozów
- Geolokalizację użytkownika
- Planer

**Zeskanuj kod lub otwórz w telefonie
sklep z aplikacjami i wyszukaj aplikację
pod nazwą:
Kraina Lessowych Wąwozów**

Google Play

WindowsPhone

Appstore

Szczegółowe informacje o ofercie turystycznej
Krainy Lessowych Wąwozów znajdziecie w serwisach:

• www.kraina.org.pl • www.sztukaodpoczynku.pl •

Kraina Lessowych Wąwozów to idealne miejsce dla tych, którzy nie lubią gwaru zatłoczonych kurortów, cenią za to urok cichych i kameralnych miejsc, gdzie można usłyszeć jedynie śpiew ptaków. Jest to miejsce, gdzie niczym nie skażona przyroda stanowi tło dla wspaniałej architektury. Na stosunkowo niewielkim obszarze znajdziemy się raz w krainie przypominającej Szwajcarię, a innym razem pocujemy się jak w małym, uroczym włoskim miasteczku, by po chwili przenieść się we wspaniałe, dające miły latem chłód wąwozy. W każdym z tych miejsc znajdziemy chwilę wytchnienia, czas dla zadumy, a przede wszystkim dla relaksu.

Kraina Lessowych Wąwozów jest wymarzonym miejscem do odpoczynku. Każdy znajdzie tu coś dla siebie. Nazwa obszaru nawiązuje do największego w Europie skupiska i równocześnie zagęszczenia wąwozów w Europie. Ale to nie tylko one są warte zobaczenia. To także liczne zabytki, muzea, obiekty sakralne oraz miejsca, gdzie można poznać m.in. specyfiką ginących już zawodów. Mamy również bogatą ofertę kulturalną dla miłośników sztuki czy melomanów.

Warto do nas przyjechać. W czasach, kiedy żyjemy w ciągłym pośpiechu i stresie warto znaleźć czas na chwilę wytchnienia. Na tym polega sztuka odpoczynku: wystarczy zwolnić chociaż na chwilę, spojrzeć na siebie i spróbować odpocząć inaczej – bardziej kreatywnie. W Krainie Lessowych Wąwozów znajdziecie to, czego w codziennym życiu każdemu brakuje: spokój, ciszę i wytchnienie. To wystarczy, żeby nawet po krótkim pobycie u nas „naładować akumulatory”. Wyjedziecie stąd nie tylko w pełni zrelaksowani, ale także bogatsi w nowe, nieznanne dotąd przeżycia. Nasza zróżnicowana oferta jest właśnie kluczem do tego. Nie na plaży, nie w gwarnej kafejce, ale w podcieniach zabytkowych kamieniczek Kazimierza Dolnego, w pałacowych komnatach księżnej Czartoryskiej, w cieniu zabytkowych drzew nałęczowskiego parku czy też w starodawnej kuźni.

To wyjątkowy region poprzecinany licznymi wąwozami i jarami, urokliwe krajobrazy przeplatają się tu z perłami architektury – zamkami, pałacami, dworami i świątyniami. Muzea i izby regionalne Krainy Lessowych Wąwozów to bogaty skarbiec dziedzictwa przeszłości i wiedzy o regionie.

Zapraszamy!

PERŁY ARCHITEKTURY

- ZAMKI - PAŁACE - DWORY - WILLE - ZABYTKI TECHNIKI -

Kraina Lessowych Wąwozów słynie z architektonicznej różnorodności. Oprócz zamków, które miały bronić przed najeźdźcami, możemy podziwiać także liczne rezydencje magnackich rodów (m.in. Firlejów, Czartoryskich, Lubomirskich) czy kamienice bogatych kupców w Kazimierzu Dolnym (np. Przybyłów). Na szlaku turystycznych wędrówek napotkamy również młyny, które jeszcze do niedawna służyły okolicznym mieszkańcom. Warto także zwrócić uwagę na spichlerze w Kazimierzu Dolnym pamiętające czasy wiślanej żeglugi. Dla ceniących drewnianą architekturę polecamy zabytkowe wille Nałęczowa, z których wiele powstało z rąk syberyjskich zesłańców oraz stare wille Puław (m.in. Cienista czy Samotnia). Nie sposób ominąć również zabytków architektonicznych związanych z kulturą żydowską (dawna synagoga i jatki w Kazimierzu Dolnym).

Zamki, które stanowią turystyczną atrakcję tego regionu, są efektem polityki obronnej króla Kazimierza Wielkiego. Jego panowanie to okres nieustannych walk o jedność i granice terytorialne państwa polskiego. Aby zapobiec niebezpieczeństwu najazdu sąsiadów król opracował plan umocnienia kraju poprzez wznoszenie obwarowań wokół miast i nowych zamków w newralgicznych punktach. Wtedy powstały m.in. zamki w Bochochnicy, Lublinie i Kazimierzu. Budowle położone na wzgórzach były doskonałym punktem obserwacyjnym.

Zamek i baszta w Kazimierzu – budowle z XIV w., które są widoczne praktycznie z każdego miejsca w Kazimierzu Dolnym. Baszta, zwana również wieżą Łokietka, stanowiła kiedyś zamek górny i była siedzibą straży celnej, strzegącej przeprawy wiślanej. Służyła również jako latarnia rzeczna, bowiem na jej szczycie palono ogień, który ze znacznej odległości informował o położeniu portu. Z baszty, przy dobrej widoczności, można zobaczyć nawet Góry Świętokrzyskie.

Wzniesiony w XIV wieku zamek był rozbudowywany w kolejnych stuleciach i stopniowo wzbogacił się m.in. o skrzydła mieszkalne i wieżę mieszkalno-obronną. Czasy świetności zamku przeminęły w okresie potopu szwedzkiego i wojny północnej, dziś stanowi on „romantyczną ruinę”.

Zamek w Janowcu – zbudowany przez Firlejów w pierwszej połowie XVI w. Budowę rozpoczął Mikołaj Firlej, potem prace kontynuował jego syn, Piotr. Przez 300 lat był często przebudowywany m.in. przez Tarłów i Lubomirskich. To ci druzdy doprowadzili go do rozkwitu. Z zamkiem związane są również znane legendy: według jednej z nich, na zamkowym dziedzińcu była głęboka studnia, której tafla wody znajdowała się na poziomie Wisły. Podobno kiedy wpuściło się do niej kaczkę, to wypływała na brzegu Wisły.

Tuż obok ruin zamku znajduje się skansen, składający się z wiekowych budowli dworskich. Jedną z najciekawszych jest dwór z Moniak. Po II wojnie mieścił się w nim m.in. posterunek milicji, a sam dwór popadał w coraz większą ruinę. Przed kompletnym upadkiem uratowało go przeniesienie do Janowca w 1977 r. Do dziś w Polsce zachowało się już niewiele dworów zbudowanych w XVIII w. – tak jak ten z Moniak. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na stodołę z Wylągów pod Kazimierzem. Budynek z XIX w. służy obecnie organizacji koncertów i spektakli teatralnych.

Ruiny zamku w Bochochnicy – zamek powstał po 1340 r., po najazdach Tatarów. Według legendy, zbudował go król Kazimierz Wielki i podarował swojej ukochanej Esterce. Z zamkiem wiąże się najbardziej znana kazimierska legenda. Król – według niej – kazał wydrążyć pod ziemią tunel łączący zamek kazimierski z bochochnickim. W ten sposób, unikając ciekawskich spojrzeń, mógł się spotykać ze swoją ukochaną. Złośliwi twierdzą, że po pokonaniu odległości dzielącej obydwa zamki, zamiast zająć się ukochaną, padał ze zmęczenia.

Wieża Ariańska w Wojciechowie – jedyna na Lubelszczyźnie tego typu gotycko-renesansowa budowla. Powstała w pierwszej połowie XVI w. Wieża pełniła dwie funkcje: mieszkalną i obronną. Obronności służyła także fosa, którą wykopano przy okazji budowy wcześniejszego dworu z II poł. XIV w. W latach 1550-98 swoją siedzibę miał tu zbor kalwiński. Obecnie mieści się tu Gminny Ośrodek Kultury z Muzeum Kowalstwa i Muzeum Regionalnym.

Dwór z Moniak

Magnackie rezydencje, których historia jest związana z takimi rodami jak Czartoryscy, Małachowscy, Tarłowie, Lubomirscy, były w swoich latach świetności ośrodkami ruchu umysłowego i kulturalnego. To tutaj spotykały się m.in. artyści, literaci, muzycy. **Dwory** znanych rodów odwiedzali także politycy.

Świątynia Sybilli

Dom Gotycki

Zespół pałacowo-parkowy w Puławach – to główna atrakcja miasta. Pałac wzniesiony w XVII w. według projektu Tylmana z Gameren swój klasycystyczny kształt uzyskał podczas przebudowy wykonanej za czasów Czartoryskich przez Christiana Piotra Aignera. Warto zwrócić uwagę na 30-hektarowy park urządony na polecenie księżnej Izabeli w stylu angielskim. Na jego terenie rozrzucone są budynki naśladujące znane budowle, głównie z Europy Zachodniej. To m.in. Świątynia Sybilli, powstała na wzór Świątyni Westy z willi Hadriana w Tivoli. Warto zobaczyć Dom Gotycki zbudowany w stylu angielskim, który był przeznaczony na zbiory sztuki światowej (np. „Dagę z gronostajem” Leonarda da Vinci). Domek Grecki to z kolei dawna oranżeria pałacowa – dziś mieści się w nim biblioteka.

Między Domem Gotyckim a Domkiem Greckim znajduje się Brama Rzymska (w formie antycznej ruiny, z celowymi ubytkami w murach). Godnym polecenia jest także Pałac Marynki – klasycystyczna budowla wzniesiona przed 1794 r. dla najstarszej z córek Czartoryskich – Marii Wirtemberskiej. Po drugiej stronie pałacu stoją: klasycystyczny Domek Aleksandryjski (inaczej Domek Żółty), w którym podobno nocował car Aleksander II, a obok niego Altana Chińska – wzorowana na chińskiej pagodzie.

Pałac Czartoryskich

Pałac Małachowskich

Pijalnia Wód nad stawem w Parku Zdrojowym

Park Zdrojowy w Nałęczowie z Pałacem Małachowskich oraz obiektami uzdrowiska, to miejsce które już w XIX w. kojarzyło się z odpoczynkiem zalecanym przez lekarzy. Słynna miejscowość kuracyjna związana jest z rodem Małachowskich i ich działalnością. Najokazalszym obiektem w parku jest Pałac Małachowskich wzniesiony w stylu barokowym według projektu architekta królewskiego Ferdynanda Naxa.

W centrum malowniczego parku, z widokiem na staw, mieści się znane Sanatorium Książę Józef. Warto zajrzeć również do Starych Łazienek z 1821 r. Kąpieli zżywał tu sam książę Adam Kazimierz Czartoryski i biskup łucki Kacper Cieciszowski. Co ciekawe, w uzdrowisku przez wiele lat polecano picie kumysu z nałęczowskiego mleka kobyłego. Dziś jest to jedynie odległe wspomnienie. W zabytkowej Palmiarni możemy za to spróbować tutejszych wód mineralnych.

Sanatorium Książę Józef

Pałac w Kęble z 1880 r. Zbudowała go rodzina Wesslów; później majątek kupił Antoni Rostrowski, współorganizator Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Przyjął go sam papież Pius XI, któremu przedstawił cele i zadania KUL. Obecnie w pałacu mieści się szkoła specjalna, z ośrodkiem hipoterapii otwartym także dla turystów.

Pałac w Celejowie powstał w XVIII w. na miejscu starszego zamku rodziny Choteckich. Zespół pałacowo-parkowy obejmował m.in.: pałac z wieżą i kaplicą, figurę sakralną, oranżerię, park z aleją dojazdową i układem wodnym z rzeką Bystrą, zabudowania gospodarcze. Na przełomie XVIII i XIX w. pałac został przebudowany, a po pożarze (1847 r.) został odbudowany w 1890 r. przez Józefa Klemensowskiego otrzymując obecny wygląd. Obecnie mieści się tu zakład opiekuńczo-leczniczy.

Pałac w Celejowie

Pałac Kleniewskich w Kluczkowicach

Pałac w Kęble

Pałac w Kluczkowicach – wiejska rezydencja ziemiańska z XIX w. wzniesiona dla rodziny Kleniewskich. W aranżację wnętrza zaangażowani byli m.in. Stanisław Witkiewicz i Wojciech Gerson. W 1942 r. w pałacu przebywali żołnierze frontowi Wehrmachtu na rekonwalescencji. Po nich przybył do Kluczkowic oddział ukraiński z żandarmerią niemiecką i stacjonowali tu do 1944 r. W pałacu warto zwrócić uwagę na bibliotekę zaprojektowaną w stylu zakopiańskim przez Stanisława Witkiewicza.

Pałac w Opolu Lubelskim – dawniej był to zamek otoczony fosą i ziemnymi fortyfikacjami. Należał do rodu Słupeckich. Później był wielokrotnie przebudowywany. Po śmierci Słupeckiego trafił do rodziny Tarłów, a następnie stał się własnością Lubomirskich, którzy dokonali największej przebudowy pałacu według projektu Jakuba Fontany, Dominika Merliniego i Ferdynanda Naxa. Kres świetności pałacu przypada po roku 1854. Wówczas jego wyposażenie zostało wywiezione do Rosji, a w budynku zorganizowano carskie koszary. Obecnie mieści się tu miejscowe liceum ogólnokształcące.

Pałac Lubomirskich w Opolu Lubelskim

Pałac w Józefowie nad Wisłą – to dawna rezydencja Potockich. Na początku XX w. pałac spłonął. Został odbudowany w okresie międzywojennym. W zachodniej części pałacu znajduje się taras widokowy, skąd można podziwiać malowniczy fragment doliny Wisły. Pałac otacza niewielki park z rzeźbioną ławką z podobizną Chrystusa. Obecnie w budynku mieści się Urząd Gminy.

Pałac w Kraczewicach wybudowany najprawdopodobniej pod koniec XIX w. przez niemiecką rodzinę ziemiańską Gerliczów. Jest wytworną, secesyjną budowlą otoczoną parkiem z pozostałościami ciekawych okazów drzew i krzewów.

Zespół dworsko-parkowy w Karczmiskach (dwór Wesslów) – w XII w. stanowił własność klasztoru Norbertanek. Po upadku powstania listopadowego majątek został skonfiskowany przez rząd carski, następnie odsprzedany Pawłowi Wessłowi, który w 1840 r. wybudował dwór. Obecnie mieści się tu Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna oraz Regionalna Izba Pamięci i Tradycji.

Otoczony parkiem dwór Wesslów w Karczmiskach

Dwór Kossaków w Kośminie

Pałac Potockich w Józefowie nad Wisłą

Wnętrze pałacu Gerliczów w Kraczewicach

Dwór w Kośminie – wiele osób uważa, że w zabytkowym dworze urodziła się Zofia Kossak. W rzeczywistości budowę dworu rozpoczęto w 1907 r., gdy pisarka miała już kilkanaście lat. Według źródeł historycznych, Zofia Kossak urodziła się w dworku postawionym lub kupionym przez rodziców, ale stał on na miejscu wcześniejszych zabudowań gospodarczych. Śladu po nim jednak nie ma. Wprawdzie Zofia Kossak była zawsze kojarzona z Kośminem, to jednak władze komunistyczne nie kwapiły się, aby to miejsce w jakikolwiek sposób upamiętnić chociażby symboliczną tablicą pamiątkową. Udało się to dopiero 15 maja 1990 r. Tego dnia szkole (mieściła się w dworku) nadano imię Zofii Kossak i ufundowano sztandar szkoły. Od 2014 roku swoją siedzibę w zabytkowym dworku ma Lokalna Grupa Działania „Zielony Pierścień”.

Czasy świetności nałęczowskiego uzdrowiska zaowocowały powstaniem w miasteczku licznych willi z urokliwymi ogródkami. Ze względu na architektoniczne detale, takie jak ażurowe zdobienia werand, przypominały one szwajcarskie pensjonaty. Powstawały zwłaszcza wille drewniane na charakterystycznej białej podmurówce. Obok nich powstało wiele budowli w stylu zakopiańskim i włoskim, harmonizujących z pięknym otoczeniem i tworzących w Nałęczowie atmosferę prawdziwego miasta-ogrodu.

Nałęczowskie wille

Willa Nagórskich - Różana

Za najpiękniejszą uchodzi **willa Podgórze** wybudowana przez litewskiego ziemianina, sybiraka A. Oskierkę w 1885 r. Należała później do rodziny Bennich, prowadzono w niej ekskluzywny pensjonat. Bywali tu: Jadwiga Łuszczewska (Deotyma), Henryk Sienkiewicz, bracia Karłowiczowie, Ewa Szelburg-Zarembina. Dom składa się z czterech połączonych ze sobą brył o różnych wysokościach. Ozdobą willi są trzy werandy z ornamentami roślinnymi i kratownicami.

Pod Matką Boską – willa w tzw. stylu włoskim; podobne do niej powstały na terenie uzdrowiska pod koniec XIX w. oraz na pocz. XX w. Zachowana jest w pełni jej oryginalna bryła z detalem architektonicznym oraz zasadniczy układ wnętrza z częścią wystroju. W latach 1900-1910 w willi tej mieszkał i tworzył Bolesław Prus. Obecnie mieści się tu pensjonat i kawiarnia.

Willa Nagórskich – Różana – powstała w latach 1889-1893 dla Adama i Walentyny Nagórskich. Bywali tu: Bolesław Prus, Stefan Żeromski, Gustaw Daniłowski, Michał Elwiro Andriolli, młodziutka Zofia Nałkowska, Marcelli Handelesman, Władysław Tatarkiewicz.

Willa Nagórskich znana jest również z faktu, że to na niej – jako pierwszej w Nałęczowie – zawieszono biało-czerwone flagi, a działo się to w maju 1916 r., w czasie kiedy w willi swoją siedzibę miał Wydział Narodowy.

Willa Starówka – przypomina stary młyn. Została zaprojektowana w 1908 r. przez Jana Koszyc-Witkiewicza z przeznaczeniem na szkołę rzemiosła. Mieściła się tu pierwsza w Polsce Państwowa Szkoła Spółdzielczości Rolniczej.

W latach 1968-2000 w willi funkcjonowało Muzeum Ruchu Spółdzielczego, obecnie mieści się tu pensjonat i restauracja.

Willa Starówka

Dom Ludowy – powstał w 1906 r. z inicjatywy Nałęczowskiego Towarzystwa Kredytowego. Zaprojektował go w stylu zakopiańskim Zenon Chrzanowski. Mieściło się w nim kilka instytucji, m.in.: bank i Muzeum Ziemi Lubelskiej. W „Ludowcu” jako kasjer pracował ojciec Ewy Szelburg-Zarembiny, co autorka uwieczniła w opowiadaniu „Najmilszi”. Często gościem urzędzonej w podpiwniczeniu herbaciarni był przyjeżdżający na kuracje do Nałęczowa Bolesław Prus. Dziś mieści się tu sklep i kameralna kawiarnia.

Mniej więcej w tym samym czasie w pobliskich Puławach również zaczęły powstawać wille, które wyróżniały się swoim stylem i charakterem.

Willa Cienista – przy drodze na Kazimierz Dolny. Powstała w I połowie XIX w. w stylu tyrolskim. Wybudowało ją małżeństwo Józef i Łucja Rautenstrauch. Łucja przyjaźniła się z księżną Izabelą i w willi zgromadziła liczne dzieła sztuki, tworząc atmosferę charakterystyczną dla Pałacu Czartoryskich. Spotykali się w niej m.in. wolnomularze. Pod koniec lat 30., kiedy willa zmieniała właściciela, w akcie notarialnym zaznaczono, że nabywcą może być tylko katolik. Obecnie mieści się w niej restauracja.

Willę Samotnia wybudowała w I połowie XIX w. Łucja z Giedroyciów Rautenstrauchowa. Jest to obiekt w stylu neogotyckim z charakterystyczną, ośmiokątną wieżą-basztą, nakrytą dachem w kształcie ostrosłupa. Willa była ważnym ośrodkiem na mapie kulturowej Puław, odbywały się tu spotkania puławskich elit intelektualnych, koncerty, odczyty patriotyczne. W okresie międzywojennych w willi funkcjonowała octownia. Obecnie Samotnia jest siedzibą Towarzystwa Przyjaciół Puław, mieści się w niej także kawiarnia.

Kazimierz Dolny, który leżał na ważnym szlaku handlowym „skazany” był na reprezentacyjne budowle mieszkalne, które stawiali tu bogaci kupcy, jak i typowe „gospodarcze” obiekty – spichlerze.

Kamienice Przybyłków w Kazimierzu Dolnym – piękne renesansowe budowle z 1615 r. zachwycające bogatą dekoracją i attykami. Zostały wzniesione z miękkiego, łatwego w obróbce miejscowego wapienia. Na elewacji widać postacie świętych Krzysztofa i Mikołaja, którzy byli patronami braci Przybyłków.

Kamienica Celejowska uważana jest przez wielu za najpiękniejszy renesansowy dom mieszczański w Polsce.

Architektura i wystrój samej kamienicy ma włoskie korzenie. Sztukateria powstała bowiem w warsztatach Santi Guccio, twórcy nagrobka Stefana Batorego na Wawelu oraz wystroju zamku w Janowcu. Główną elewację stanowi attyka przedstawiająca patronów fundatora kamienicy i jego syna – św. Bartłomieja i św. Jana Chrzciciela. Obecnie kamienica jest siedzibą jednego z oddziałów Muzeum Nadwiślańskiego.

Spichlerze kazimierskie

„Spichlerz pod Wianuszkami” (ul. Puławska 80) powstał w pobliżu dawnego portu w latach 80. XVII w. Nazwa pochodzi od charakterystycznych zdobieci na ścianach. Został przebudowany w XVIII w. Miał 3 komory. W latach 1906-1929 mieściła się tu garbarnia braci Maurycyego i Chaima Feuerstein. Budynek przez lata stał opuszczony. Został odbudowany w latach 1978-1986 z przeznaczeniem na schronisko młodzieżowe.

W spichlerzu **Mikołaja Przybyły** mieści się dziś Oddział Przyrodniczy Muzeum Nadwiślańskiego. Budynek stanął przy trakcie pomiędzy centrum miasteczka a portem. W latach 1946-1949 w spichlerzu był magazyn nawozów sztucznych. W latach 1976-86 kapitalny remont budynku przeprowadziło Muzeum Nadwiślańskie.

Spichlerz „Król Kazimierz” to jeden z najstarszych w Kazimierzu. W XIX w. został przystosowany dla potrzeb browaru. Jego szczyt dachowy jest wzorowany na kościele św. Anny. W czasie wojny został zniszczony, przebudowany w latach 1945-1955. Do lat 80. XX w. mieściła się tu przetwórnia owoców. Według historyków, jego bryła została zmieniona – podniesiona o jedną kondygnację. W 2005 r. budynek przeszedł kolejną przebudowę; dobudowano m.in. dwa budynki hotelowe, a dwa lata później zawitali tu pierwsi goście.

Okazały **„Spichlerz Kobiałki”** mieści się na końcu ul. Krakowskiej pod nr 61. Powstał w 1623 r. Służył jako jeden z magazynów zbożowych dla tzw. przewozu janowieckiego. Jego właściciel, Antoni Kobiałko zginął w Powstaniu Styczniowym. W odwiec za udział w nim, władze carskie skonfiskowały spichlerz, który wkrótce popadł w ruinę. W latach 1949-1951 został przebudowany na schronisko PTTK. Obecnie spichlerz jest własnością prywatną, funkcjonuje w nim hotel z restauracją.

*Dużą część społeczności kazimierskiej, puławskiej, wąwolnickiej czy też Józefowa nad Wisłą stanowili Żydzi. Do naszych czasów zachowały się **zabytki kultury żydowskiej** w Kazimierzu Dolnym. Jest to m.in. dawna synagoga i jatki pośrodku Małego Rynku. Budynek został zrekonstruowany po wojnie na wzór oryginalnego, powstałego w pierwszej połowie XIX w. Jatki były integralną częścią istniejącej tu do 1942 r. dzielnicy żydowskiej. Obecnie mieści się tu galeria. Budynek synagogi został doszczętnie zdemolowany przez hitlerowców w 1944 r. Opuszczony i popadający w ruinę został dopiero odnowiony w 1953 r. i zaadaptowano go na salę kina „Wisła”, które działało do 2003 r.*

O czasach, kiedy Żydzi stanowili znaczny odsetek polskiego społeczeństwa przypominają kirkuty w Kazimierzu Dolnym, Wąwolnicy, Opolu Lubelskim. Na kazimierskim kirkucie ostatni pogrzeb odbył się w 1942 r.

Dawne jatki żydowskie w Kazimierzu Dolnym

Dawna synagoga w Kazimierzu Dolnym

Cmentarz żydowski na Czerniawach

Przez setki lat charakterystycznym elementem krajobrazu Krainy Lessowych Wąwozów były koła poruszające **młyny wodne**. Miejscowa ludność wykorzystywała potencjał energetyczny rzek; koła wodne poruszały także tartaki i papiernie. Liczne młyny świadczą o tym, że żyzne ziemie sprzyjały rozwojowi produkcji rolniczej i przemiatu zbóż na mąkę. Do dziś zachowały się młyny na rzekach Bystrej i Chodelce.

Młyn wodny na Bystrej w Nowym Gaju

Młyn Hipolit w Nowym Gaju – to miejsce na turystycznym szlaku z Nałęczowa do Wojciechowa, które ma swoją legendę – niestety niezbyt szczęśliwą. Nazwa młyna związana jest z Hipolitem, spokrewnionym z obecnymi właścicielami. Nieszczęśliwie zakochany, kiedy narzeczona odeszła od niego – popełnił samobójstwo. Nikt nie wie, gdzie jest jego grób, a jego duch – na szczęście w dobrych zamiarach – ma podobno odwiedzać młyn. Młyn Hipolita stanął na rzece Bystrej w 1937 r. Odnowiony z zachowaniem dawnego wystroju zaprasza do Muzeum Mineralów. Zgromadzono tu ponad 2000 eksponatów. Znajduje się tu nawet kilka meteorytów z Rosji, Argentyny i USA. Właściciele posiadają także jedną z największych w Polsce kolekcji soli niebieskiej oraz innych odmian soli kamiennej. Warto obejrzeć też skamieniałą rybę sprzed 250 mln lat pochodzącą z Brazylii oraz bryłę węgla brunatnego o masie około 40 kg z dobrze widocznymi słojami i korą drzewa.

Młyn w Pomorzu na rzece Chodelce

Młyn w Pomorzu (na rzece Chodelka) – drewniana budowla z 1918 r.; wewnątrz są trzy kondygnacje. Zachowały się dawne narzędzia i wyposażenie. Obecnie młyn jest zasilany energią elektryczną, ale turbina wodna jest również sprawna i nadal czynna. Młyn jest jednym z obiektów Ekomuzeum Lubelszczyzny.

Młyn w Iłkach-Celejowie – jest to jedyne miejsce spiętrzenia wody na rzece Bystra (przez pięćset lat na rzece i jej dopływach istniały 23 urządzenia piętrzące). Młyn funkcjonuje do dzisiaj. Został tu przeniesiony z Witoszyna ok. 1900 r. Do napędu wykorzystywane były spiętrzone wody rzeki Bystrej. Od 1960 r. młyn napędzany jest elektrycznie. Betonowy jaz został zbudowany ok. 1957 r. dla potrzeb funkcjonujących poniżej stawów rybnych.

Młyn wodny w Iłkach-Celejowie

Wiele pereł architektonicznych Krainy Lessowych Wąwozów możemy zobaczyć w **Parku Miniatur Architektury Drewnianej w Rąbłowie**. Zebrano w tym miejscu kilkadziesiąt najciekawszych budowli regionu w skali 1:25. Można tu obejrzeć nałęczowskie wille, budowle Kazimierza Dolnego, chaty z Mięćmierza, młyny wodne rzeki Bystrej i inne ciekawe drewniane budowle z regionu.

▶ **Rąbłów, 24-160 Wąwolnica**
tel. 605 951 355, park-labiryntow@sobczuk.pl

Park Miniatur Architektury Drewnianej w Rąbłowie

NA SAKRALNYM SZLAKU

- ŚWIĄTYNIE - SANKTUARIA - ZABYTKOWE CMENTARZE -

Na całym obszarze Krainy Lessowych Wąwozów i jej najbliższych okolic od Józefowa nad Wisłą aż do Żyrzyna trafimy na prawdziwe skarby kultury sakralnej. Zabytkowe świątynie i obiekty sakralne są świadkami ponadtysiącletniej historii chrześcijaństwa. Same budowle zachwycają swoją różnorodnością architektoniczną. Znajdziemy tu obiekty nawiązujące do gotyku, przebudowane w późniejszych wiekach pod wpływem włoskiego renesansu i tworzące lokalny styl w architekturze sakralnej zwany renesansem lubelskim. Podróżując z biegiem Wisły natrafimy również na kościoły w stylu barokowym i klasycystycznym. Naszą uwagę zwrócą na pewno wyjątkowe kościoły drewniane.

Pobernardyński zespół klasztorny w Józefowie nad Wisłą stanowią późnobarokowy kościół pw. Bożego Ciała, dzwonnica oraz brama fundacji Jana Potockiego. W 1691 r. wzniesiono drewniany kościół i budynek klasztorny, które spłonęły w 1729 r. W latach 1730-43 powstały obecne murowane zabudowania kościoła i klasztoru. W wyniku represji po powstaniu styczniowym nastąpiła likwidacja klasztoru bernardyńskiego, a jego majątek i zabudowania klasztorne zostały przejęte przez Skarb Państwa. W 1944 r. ponownie spłonął kościół i klasztor. Dzięki odbudowie uratowano jednak barokową szatę architektoniczną świątyni.

Kościół pw. Świętej Trójcy we Wrzelowcu – powstał w latach 1777-1784 z fundacji Zofii z Krasieńskich Lubomirskiej, kasztelanowej krakowskiej. Jest to budowla wzniesiona w stylu klasycystycznym, murowana, zaplanowana na rzucie wydłużonego ośmiokąta. Tuż za budynkiem w obniżeniu terenu znajduje się źródło wód kredowych, z daniem miejscowej ludności woda wypływająca ze źródła ma uzdrawiającą moc. We wnętrzu świątyni warto zwrócić uwagę na drewniany ołtarz główny z obrazem Trójcy Przenajświętszej z końca XVIII wieku.

Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Opolu Lubelskim to najstarszy zabytek gminy Opole Lubelskie, został zbudowany w latach 1650-1675 z fundacji rodziny Słupeckich. Jerzy Słupecki, który w 1644 roku przeszedł na katolicyzm, był pierwszym fundatorem kościoła, dalszą budową i wyposażaniem świątyni zajęli się kolejni właściciele Opolu Lubelskiego – Tarłowie. Z kościołem ściśle był związany ksiądz Piotr Ściegienny, który w 1827 roku wstąpił do zakonu pijarów w Warszawie, skąd został przeniesiony do Opolu Lubelskiego. Po otrzymaniu święceń kapłańskich pozostał w Opolu jako wikariusz.

Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kraczewicach to budowla z bali sosnowych. Po odzyskaniu niepodległości Henryk Gerlicz, właściciel majątku Kraczewice, ofiarował 2,28 ha pod kościół i cmentarz. 16 lipca 1920 r. erygowano parafię. Pierwotnie planowano wznieść świątynię murowaną, z obawy przed zbyt dużymi kosztami powstał jednak kościół drewniany. Ołtarz główny i chrzcielnica zostały wykonane z drewna dębowego. Ołtarz boczny lewy z obrazem św. Wojciecha został przeniesiony z kaplicy dworskiej w pobliskiej Kowali. Tuż przy kościele znajduje się cmentarz parafialny.

Kościół parafialny pw. św. Teodora w Wojciechowie to drewniana budowla z 1725 r. powstała z fundacji Teodora Orzechowskiego – głównego przywódcy i obrońcy kalwinizmu, który przeszedł na katolicyzm. Modrzewiową świątynię usytuowano na niewielkim wzniesieniu, w otoczeniu wiekowych lip i klonów. W bocznych ołtarzach uwagę zwracają kurdybany – skóry o bogatym tłoczonym ornamentem, malowane i złożone. Usytuowana obok kościoła drewniana dzwonnica również pochodzi z XVIII wieku.

Kościół św. Jana Chrzciciela w Nałęczowie usytuowany jest na opadającym ku rzece Bochotniczance Wzgórzu Kościelnym. Pierwotny kościół (drewniany) wspominał już Jan Długosz. Obecna świątynia została wybudowana w latach 1730-1772 z fundacji Felicjana z Targowisk Gałęzowskiego. W latach 1956-62 kościół rozbudowano według projektu Karola Sicińskiego, dobudowano boczne nawy i zakrystię, nadbudowano także kościelną wieżę. W letnie, niedzielne popołudnia odbywają się w nim koncerty organowe.

Koniecznym jest odwiedzić zlokalizowany tuż przy kościele **cmentarz parafialny**. Spoczywają tu założyciele Zakładu Uzdrawiskowego: dr Fortunat Nowicki, dr Wacław Lasocki, dr Konrad Chmielewski, inż. Michał Górski; powstańcy-sybiracy, lekarze, artyści-malarze i rzeźbiarze, pisarze oraz właściciele miejscowych dóbr. Nałęczowski cmentarz jest miejscem wiecznego spoczynku Ewy Szelburg-Zarembiny, Tytusa Rakowskiego – oficera i powstańca listopadowego, Józefa Abramowicza – malarza koni, Wieńczysława Glińskiego – aktora, Anity Baszanowskiej – żony Waldemara, wybitnego ciężarowca, mistrza olimpijskiego.

Kaplica pw. św. Karola Boromeusza w Nałęczowie została ufundowana przez doktorową Ludwikę Benni. Po śmierci męża, Ludwika Benni zwróciła się w 1917 r. do Kurii Lubelskiej z propozycją wybudowania własnym kosztem i na własnej posesji kaplicy w pobliżu Zakładu Leczniczego. Kaplicę pobudowano w stylu zakopiańskim według projektu Stanisława Witkiewicza. Dwa lata później biskup udzielił pozwolenia na poświęcenie kaplicy i odprawienie w niej mszy św. Od 1997 roku kaplica jest Kościołem Rektoralnym Parafii św. Jana Chrzciciela w Nałęczowie.

Sanktuarium w Wąwolnicy z cudowną figurą Matki Bożej Kębelskiej, czczoną od ponad 700 lat, jest głównym celem pielgrzymek wiernych. Maryjny kult rozwinęli ojcowie benedyktyni z klasztoru na Świętym Krzyżu, którzy sprawowali posługę duszpasterską w Wąwolnicy do 1832 roku. W 1978 r. figurę uroczycie ukoronowano koronami papieskimi, ufundowanymi przez papieża Pawła VI.

Pierwsze objawienie Matki Bożej miało miejsce w 1278 roku w Kębli nie daleko Wąwolnicy podczas najazdu Tatarów. Wśród łupów zrabowanych przez tatarskich najeźdźców znalazła się rzeźba Madonny. Tatarzy na oczach pojmanych jeńców lżyli figurę, w pewnym momencie nad Matką Boską ukazała się jasność i figura zaczęła unosić się w górę. Przerażeni najeźdźcy w pośpiechu uciekali pozostawiając łupy i jeńców. W miejscu objawień wybudowano drewniany kościółek z cudowną figurą. W 1700 r. figurę przeniesiono do Wąwolnicy, a kościół rozebrano. W latach 1837-1859 powstała kaplica z kamieniem, na którym dokonywały się objawienia, jako wotum dziękczynienia złożone przez Franciszka Klempińskiego za odzyskany wzrok.

Kościół Farny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Bartłomieja Apostoła w Kazimierzu Dolnym – jeden z najciekawszych zabytków regionu. Obecny budynek świątyni pochodzi z XVI w., został wybudowany w stylu tzw. renesansu lubelskiego. Budowle w typie renesansu lubelskiego charakteryzują się smukłością i lekkością bryły oraz wspaniałymi detalami architektonicznymi w postaci sterczynowych szczytów, bogato zdobionych gzymsów i pilastrów oraz stiukowych dekoracji na kolebkowych sklepieniach. Architektura ta rozprzestrzeniła się na terenach Polski Wschodniej, obejmując przede wszystkim Galicję oraz zachodnią Ukrainę i Litwę. W farze na szczególną uwagę zasługują wspaniałe organy z modrzewiowym prospektem, kurdybanowe antepedium oraz kamienna chrzcielnica z 1587 roku.

Ukształtowaną w średniowieczu urbanistyczną oś Kazimierza Dolnego z basztą, zamkiem, farą i rynkiem uzupełniają **barokowy kościół pw. Zwiastowania NMP i klasztor oo. Reformatów**. Świątynię ufundował biskup Henryk Firlej. Franciszkanie zbudowali klasztor z wirydarzem i otoczyli posesję murem. W ołtarzu głównym kościoła umieszczony jest słynący łaskami i cudami obraz Zwiastowania NMP, namalowany po 1600 roku przez miejscowego artystę, na podstawie sztychu Goltziusa.

Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i św. Małgorzaty w Janowcu – pierwotny kościół, drewniany, powstał ok. roku 1120. Nowa, murowana świątynia powstała około 1537 roku z fundacji Piotra Firleja, z wykorzystaniem wcześniejszej świątyni gotyckiej. Niewykończoną część świątyni, kalwin Andrzej Firlej, kasztelan lubelski, przekazał protestantom, starsza część kościoła pozostała katolicka. Do końca XVI w. odbywały się w kościele nabożeństwa w obydwu obrządkach. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na późnorennesansowy nagrobek Barbary i Andrzeja Firlejów dłuta Santi Gucciego.

Kościół św. Anny w Końskowoli – pierwotnie drewniany, wystawiony prawdopodobnie przez Andrzeja Tęczyńskiego w czasie lokacji miasta jako kaplica dworska. Przypuszcza się, że Tęczyński chciał w ten sposób uhonorować swoją matkę, Annę z Konińskich, wychowującą go po tragicznej śmierci ojca w czasie wyprawy Jana Olbrachta do Mołdawii. Obecny murowany kościół, wybudowany w stylu renesansu lubelskiego, konsekrowano w 1613 roku.

Kościół Farny w Końskowoli – założony w połowie XVI w. przez Andrzeja Tęczyńskiego, wojewodę lubelskiego i kasztelana krakowskiego. Historia świątyni jest starsza – pierwszy, drewniany kościół pw. Znalezienia Krzyża Św. powstał w końcu XIV w., a murowane prezbiterium wystawiono w 1442 r. z fundacji Jana Konińskiego. Budowa murowanego kościoła prowadzona w I poł. XVIII w. z inicjatywy Elżbiety Sieniawskiej i następnie Augusta Czartoryskiego oraz jego żony Zofii z Sieniawskich nadała świątyni obecny kształt.

Kościół we Włostowicach – pierwsze wzmianki o kościele-kaplicy we Włostowicach pochodzą z XV w. od Jana Długosza. W 1726 r. księżna Elżbieta Sieniawska z Lubomirskich zbudowała obecnie istniejący murowany kościół w stylu późnego baroku pod wezwaniem św. Józefa, według projektu Franciszka Mayera – Czecha z Moraw. Warto zajrzeć na pobliski cmentarz, jeden z najstarszych w Polsce, od 1986 r. zaliczany do obiektów zabytkowych.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Michała Archanioła w Kurowie to późnorennesansowa trzynawowa świątynia. Pierwsza informacja o istnieniu parafii pochodzi z 1452 r. W 1775 r. proboszczem parafii został ks. Grzegorz Piramowicz, pedagog, działacz oświatowy. Pochowany jest w podziemiach kościoła. W świątyni warto zobaczyć oryginalny barokowy ołtarz główny i siedem ołtarzy bocznych oraz nagrobek Stanisława Zbąskiego dłuta Santi Gucciego.

Kościół w Golebiewo

Domek Loretański w Golebiewo

Kościół św. Katarzyny i św. Floriana w Golebiewo – wg. źródeł, król Kazimierz Sprawiedliwy wznosił w latach 1170–1173 dwa kościoły drewniane: jeden pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej i drugi pw. św. Floriana. W 1419 r. obie parafie połączono. W l. 1626–1638 wybudowano obecny kościół w stylu renesansowo-manierystycznym. Znajdujący się nieopodal **Domek Loretański** jest pierwszą tego typu budowlą na ziemiach polskich. Został zbudowany ok. 1634 r. na wzór „Świętego Domu” Maryi z Nazaretu, przeniesionego w XIII w. do włoskiego miasta Loreto.

Kościół parafialny pw. św. Wojciecha w Górze Puławskiej – budowę rozpoczęto w 1768 r. z fundacji księżąt Czartoryskich. Kościół został wybudowany w stylu barokowo-klasycystycznym, na planie krzyża greckiego. W tym samym czasie wzniesiono również dzwonnice i plebanie. Zespół parafialny uległ częściowemu zniszczeniu podczas II wojny światowej, kościół i dzwonnice odbudowano w latach 1945-49. Najstarszym elementem zachowanym z pierwotnego wystroju kościoła są drzwi do skarbcza pochodzące z 1776 roku.

Kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Żyrzynie to klasycystyczna świątynia w kształcie rotundy. Akt fundacyjny kościoła został podpisany w 1675 r. W 1803 r. rozpoczęto budowę kościoła murowanego według projektu Christiana Piotra Aignera. Ze względu na brak pieniędzy prace budowlane musiały być wstrzymane na 35 lat. Budowa świątyni została ukończona w latach 1839-48 dzięki Adamowi Wesslowi – nowemu właścicielowi żyrzyńskiego majątku.

Na szlaku sakralnym Krainy Lessowych Wąwozów spotkamy wiele przydrożnych krzyży oraz kapliczek. Mają swoją historię, są symbolami pamięci o ludziach, wydarzeniach, wyrazem wdzięczności za otrzymane łaski. Przy wielu kapliczkach wciąż są odprawiane nabożeństwa majowe, a krzyże stojące na rozstajach dróg skłaniają do zadumy i wskazują wędrowcom właściwą drogę.

Przydrożna kapliczka w Wojciechowie

KUSTOSZ ZAPRASZA

- MUZEA - IZBY PAMIĘCI -

Kraina Lessowych Wąwozów obejmuje teren, na którym znajdują się liczne muzea i izby pamięci. Wszystkie przypominają o dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym regionu. Tradycje muzealnictwa są tu najstarsze w Polsce i sięgają czasu zbudowania w 1801 roku Świątyni Sybilli w Puławach, przeznaczonej na ekspozycję pamiątek narodowej kultury, zebranych przez księżną Izabelę z Flemingów Czartoryską.

Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym posiada sześć oddziałów zlokalizowanych w trzech miejscowościach. Cztery oddziały znajdują się na terenie Kazimierza Dolnego: Dom Kuncewiczów, Kamienica Celejowska, Oddział Przyrodniczy i Muzeum Sztuki Złotniczej. Dwa pozostałe oddziały to: Grodzisko Żmijowska (gmina Wilków) oraz Zamek w Janowcu. Dodatkowo na terenie Kazimierza Dolnego zlokalizowana jest Manufaktura Muzealna, która pełni rolę centrum edukacyjnego.

Ekspozycja w Kamienicy Celejowskiej

Kamienica Celejowska – uznawana za szczytowe dzieło w rozwoju polskiej kamienicy mieszczańskiej okresu manieryzmu. Zbiory oddziału liczą ponad 5000 eksponatów z dziedziny historii, sztuk pięknych. Ekspozycja stała w Kamienicy Celejowskiej przybliżyła czym była i jest kolonia artystyczna w Kazimierzu Dolnym. Historię Kazimierza możemy też poznać dzięki udostępnionej w muzeum makiecie miasta z ok. 1910 roku.

Kazimierz Dolny,
ul. Senatorska 11/13,
tel./fax 81 881 02 88,
celejowska@mnkd.pl

Muzeum Sztuki Złotniczej – jedyna tego typu placówka w Polsce. Gromadzi wyroby dawnego i współczesnego złotnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem złotników polskich. W jej skład wchodzi zbiory artystyczne i historyczne oraz literatura specjalistyczna poświęcona złotnictwu. Liczba eksponatów wynosi około 1 900 obiektów.

Kazimierz Dolny, ul. Rynek 19,
tel. 81 881 02 88,
zlotnictwo@mnkd.pl

Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym

Dom Kuncewiczów – prowadzi działalność edukacyjną, artystyczną i ekspozycyjną związaną z literaturą oraz dziejami inteligencji polskiej XIX i XX wieku. Najbardziej interesującymi eksponatami są: piec huculski z XIX wieku, obraz Tadeusza Pruszkowskiego „Menia z Kazimierza” i portrety Kuncewiczów autorstwa Antoniego Michalaka.

Kazimierz Dolny, ul. Małachowskiego 19,
tel. 81 881 01 02, kuncewiczowka@mnkd.pl

Dom Kuncewiczów

Wnętrze Domu Kuncewiczów

Ekspozycja muzealna w spichlerzu z Podlodowa

Zamek w Janowcu – w trzech salach na parterze zgromadzono eksponaty poświęcone przeszłości zamku, jego właścicielom, historii konserwacji obiektu. Na ekspozycję muzealną składa się także spichlerz z Podlodowa z wystawą etnograficzną oraz dwór z Moniak prezentujący zrekonstruowane wnętrza domu ziemianńskiego z przełomu XIX i XX wieku.

Janowiec, ul. Lubelska 20,
tel. 81 881 52 28, zamekjanowiec@mnkd.pl

Salę muzealne na zamku w Janowcu

Dziędziniec zamku w Janowcu

Chata Żeromskiego

Muzeum Stefana Żeromskiego – mieści się w dawnej pracowni pisarza, wybudowanej w 1905 r. według projektu Jana Koszycy-Witkiewicza. Chata w stylu zakopiańskim powstała dzięki honorarium za „Popioły” i była letnim domem Stefana Żeromskiego. Pisarz kończył w niej „Dzieje grzechu”, napisał „Dumę o hetmanie”, „Słowo o bandosie” i „Różę”.

Nałęczów, ul. S. Żeromskiego 8,
tel. 81 501 47 80, 887 750 014,
zeromski@muzeumlubelskie.pl

Wnętrze Muzeum Stefana Żeromskiego

Muzeum Bolesława Prusa – dotychczas mieściło się w Pałacu Małachowskich, po wakacjach 2017 r. ma nową siedzibę – w tzw. ochronce, zabytkowym budynku, który ufundował Stefan Żeromski. Na ekspozycję muzeum składają się m. in. dokumenty i przedmioty osobiste pisarza ze wzbudzającym powszechne zainteresowanie świadectwem maturalnym, autografy notatek, artykułów i konspektów, pierwodruki, egzemplarze korektów dzieł oraz liczne ich przekłady na języki obce.

Nałęczów, ul. S. A. Poniatowskiego 39,
tel. 81 501 45 52, 887 750 013
prus@muzeumlubelskie.pl

Pomnik Bolesława Prusa

Obydwa nałęczowskie muzea literackie – poświęcone Stefanowi Żeromskiemu i Bolesławowi Prusowi – są związane z **Nałęczowskim Szlakiem Literackim**. To jedna z aktywnych form zwiedzania miasteczka i poznawania jego historii oraz wybitnych postaci, które w ciągu ostatnich 200 lat związane były z Nałęczowem. Dzięki plikom pobranym ze strony internetowej www.kraina.org.pl oraz specjalnie przygotowanej mapie, możemy wędrować i poznawać biografie oraz twórczość takich literatów jak Bolesław Prus, Stefan Żeromski, czy Ewa Szelburg-Zarembina. **Urządzenia umożliwiające odtwarzanie komunikatów lektorskich, można wypożyczyć w Centrum Informacji Turystycznej (Al. Kasztanowa 2), tel. 81 501 61 01.**

Muzeum Czartoryskich w Puławach

Muzeum Czartoryskich w Puławach – nawiązuje do idei pierwszego polskiego muzeum, założonego tutaj przez księżną Izabelę z Flemingów Czartoryską. Godne polecenia są zabijki i pamiątki z kolekcji księżnej.

Puławy, ul. Czartoryskich 8, tel. 81 888 44 11, kontakt@muzeumczartoryskich.pulawy.pl

Muzeum Oświatowe w Puławach – jedyne tego typu muzeum w województwie lubelskim. Sam budynek powstał jako szkoła wiejska, prawdopodobnie z fundacji Izabeli Czartoryskiej. Wystawione eksponaty przypominają szkolne czasy naszych dziadków. Można tu także oglądać wystawy czasowe poświęcone historii Puław i regionu.

Puławy, ul. Włostowicka 27, tel. 81 886 33 67, muzeum@ssmpulawy.pl

Muzeum Nietypowych Rowerów w Gołębju – nietypowe muzeum nietypowych jednośladów. Jest to jedyna tego rodzaju atrakcja turystyczna w Polsce i Europie. Każdego z pewnością zainteresuje 200-letnia historia rowerów, jak i możliwość przejażdżki np. riksą lub rowerem, który „robi” wszystko na odwrót.

Gołęb, ul. Puławska 1, tel. 601 814 527, muzeumrowerow@gmail.com

Muzeum Oświatowe w Puławach

Muzeum Nietypowych Rowerów w Gołębju

Muzeum Kowalstwa w Wojciechowie

Muzeum Regionalne w Wieży Ariańskiej w Wojciechowie

Muzeum Mineralów w Młynie Hipolit w Nowym Gaju

Muzeum Kowalstwa i Muzeum Regionalne w Wojciechowie – od 1993 r. najwyższą kondygnację Wieży Ariańskiej zajmuje Muzeum Kowalstwa. Znajduje się tu kilkaset eksponatów sztuki kowalskiej. Ekspozycja prezentuje także wyposażenie starej kuźni z paleniskiem, kowadłem, poruszonym ręcznie miechem i kowalskimi narzędziami. Idąc na górę wieży miniemy na trzecim piętrze Wojciechowskie Muzeum Regionalne. Wnętrze stylizowane jest na wzór chałupy wojciechowskiej i jest wyposażone w sprzęty i narzędzia, którymi posługiwali się niegdyś nasi przodkowie. W drugiej części muzeum znajdują się eksponaty z wykopalisk archeologicznych, m.in. średniowieczne kafle. W muzeum eksponowana jest również historia folkloru Ziemi Wojciechowskiej.

Wojciechów 9, tel. 81 517 72 10, 81 517 76 22, gok@agroturystyka.pl

Muzeum Mineralów w Nowym Gaju mieści się w budynku starego młyna wodnego nad rzeką Bystrą. Posiada m.in. jedną z największych w kraju kolekcję meteorytów, które służą również jako eksponaty edukacyjne podczas pokazów astronomicznych w Planetarium „Gemini”. W muzeum możemy podziwiać również skamieniałą rybę sprzed 250 mln lat pochodzącą z Brazylii oraz bryłę węgla brunatnego o masie około 40 kg z dobrze widocznymi słojami i korą drzewa.

Nowy Gaj 18A, 24-204 Wojciechów, tel. 505 288 292, mlynhipolit@poczta.onet.pl

Muzeum Misiów i Torebek w Nałęczowie – takiego połączenia muzealnych obiektów – misiów i torebek – prawdopodobnie nie ma nigdzie na świecie. Zasoby muzealne stanowi ponad 300 eksponatów.

Nałęczów, ul. Partyzantów 12,
tel. 506 640 469, hannawasiak@op.pl

Muzeum Misiów i Torebek w Nałęczowie

Muzeum Regionalne w Wąwolnicy powstało w 1995 roku. W jego zbiorach znajdują się m.in. XVIII-wieczne szaty i naczynia liturgiczne oraz XVII-wieczne, oprawiane w skórę i dobrze zachowane księgi. Zobaczyć można także XVI-wieczną rzeźbę Chrystusa. Nietypowymi eksponatami są pochodzące z Brazylii ametysty w skalnym pęcherzu. Zostały one przekazane przez jednego z mieszkańców Urzędowa jako wotum za cudowne uzdrowienie jego żony. Ciekawa jest także makieta XV-wiecznej Wąwolnicy.

Wąwolnica, ul. Zamkowa 24
(podziemia kaplicy MB Kębelskiej),
tel. 81 882 50 04

Eksponaty w Muzeum Regionalnym w Wąwolnicy

Grodzisko w Chodliku i Wirtualne Muzeum Chodlika – muzeum stworzone przez archeologów z Polskiej Akademii Nauk. Po zalogowaniu się na stronie chodlik.edu.pl można przejść do wirtualnego spaceru po wszystkich czterech grodziskach Kotliny Chodelskiej: po Chodliku, Żmijowiskach – gdzie znajduje się skansen archeologiczny i siedziba Grodziska Żmijowiska oddziału Muzeum Nadwiślańskiego, po Kłodnicy oraz po Podgórzu, z którego jest piękny widok na dolinę Wisły. W Wirtualnym Muzeum Chodlika znajdziemy większość zabytków odkrytych na grodzisku i w sąsiednich osadach.

www.chodlik.edu.pl

Muzeum Multimedialne w Opolu Lubelskim – dzięki filmom edukacyjnym można poznać historię Opolu Lubelskiego i okolic oraz ginących już zawodów. Zwiedzający nie tylko mogą zobaczyć jak wyglądał np. warsztat szewski, ale także spróbować swoich sił w grze pt. „Warsztat szewskiej pasji”. Warto także wziąć udział w organizowanych tu warsztatach garncarskich.

Opole Lubelskie, ul. Strażacka 1,
tel. 81 475 50 10,
muzeum@opolelubelskie.pl

Makieta grodziska w Chodliku

Muzeum Multimedialne w Opolu Lubelskim

Biblioteka w stylu zakopiańskim w pałacu w Kluczkowicach

Muzeum Regionalne w Kluczkowicach – jego największą atrakcją jest biblioteka w stylu zakopiańskim projektu Stanisława Witkiewicza. Warty odwiedzin jest także dział historii kolejki wąskotorowej oraz dział prehistoryczny, gdzie można obejrzeć ekspozycję zabytków archeologicznych pochodzących z badań wykopaliskowych w grodziskach nad Chodelką – Chodliki i Żmijowiskach, Podgórzu i Kłodnicy.

Kluczkowice Osiedle 7,
tel. 81 827 10 67, 509 806 107,
muzeum@opole.lublin.pl

**Izba Pamięci Aptekarskiej w Ponia-
towej** została założona przez emerytowanego farmaceutę, którego zawsze fascynowały przedwojenne apteki. Na ekspozycję składają się zabytkowe meble stanowiące wyposażenie apteki z lat 30. XX w., różnorodne przyrządy aptekarskie, m.in. wojskowy polowy aparat do destylacji, w którym można było destylować nawet wodę z kałuży, prasa do wyciskania nalewek, łaźnia wodna.

Poniatowa, ul. Młodzieżowa 1
(apteka Galenica), tel. 81 820 37 09

Izba Pamięci Aptekarskiej w Ponia-
towej

Pomieszczenie naczelnika stacji w Izbie Pamięci Kolejnictwa

Izba Pamięci Kolejnictwa mieści się w **Karczmiskach** przy głównej stacji Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej. W trzech pomieszczeniach zorganizowano stałą ekspozycję poświęconą historii tu-tejszej kolejki. Możemy tu zobaczyć m.in. fragmenty szyn o rozstawie 75 cm, urządzenia kolejowe, sztandary i mundury kolejowe, wystrój dawnego pomieszczenia naczelnika stacji, szafy biletowe, centralkę telefoniczną, dokumenty dawnych pracowników i wystawę fotograficzną pokazującą historię tego miejsca.

Karczmiska, ul. Opolska 2,
tel. 81 828 70 18, 506 346 639,
muzeum@opole.lublin.pl

TRADYJCJE KRAINY

- IZBY REGIONALNE - PRACOWNIE TWÓRCZE -

Kowalstwo, garncarstwo i wikliniarstwo – to tylko niektóre zawody ściśle związane z Krainą Lessowych Wąwozów. Dzięki licznym kołom gospodyń wiejskich, stowarzyszeniom, siedliskom i izbom regionalnym nie odeszły jednak w zapomnienie.

Siedlisko u Krzysztofa – w jego skład wchodzi Izba Produktów Lokalnych z wyrobami miejscowych twórców - artykułami spożywczymi i rękodziełem. Istnieje również pracownia regionalna, gdzie przeprowadzane są warsztaty tkackie na krośnie pokazowym i mini-krosnach.

Kolonia Drzewce 121 A,
24-150 Nałęczów, tel. 795 700 659,
basiakrzys@op.pl

Siedlisko Małgorzaty – warto zwrócić uwagę na 3 warsztaty tkackie i kącik szwaca. Na miejscu odbywają się m.in. zajęcia z palmiarstwa i tworzenia tradycyjnych kwiatów ozdobnych z ziół i innych roślin.

Cholewianka 7a, 24-120 Kazimierz Dolny,
tel. 510 157 111,
urbanmalgorzata@tlen.pl

Wiatrakowo – to siedlisko o ponad stuletniej tradycji otoczone z trzech stron jarami, wąwozami i lasem. Do dyspozycji gości jest między innymi pracownia malarska i ceramiczna.

Cholewianka 60, 24-120 Kazimierz Dolny,
tel. 606 667 186,
kontakt@wiatrakowo.pl

Zagrodowa Osada w Uściążu – idealna dla osób, które chcą zakosztować życia na wsi w towarzystwie zwierząt. Miejsce powstało z pasji do sztuki, szacunku do tradycji i starych przedmiotów.

Uściąż 114 B, 24-120 Kazimierz Dolny,
tel. 81 828 84 90, 604 614 639
zagrodowaosada@wp.pl

Kuźnia Romana Czernieca w Wojciechowie to miejsce, którego historia sięga 1920 r. Organizowane w kuźni pokazy kowalskiego rzemiosła są interesującą formą poznania pracy kowala. Latem odbywają się tu warsztaty kowalstwa artystycznego, na których każdy chętny może spróbować swoich sił i poznać specyfikę zawodu. W trakcie trwania warsztatów odbywają się także imprezy towarzyszące: Ogólnopolskie Targi Sztuki Kowalskiej i Ogólnopolskie Spotkania Kowali.

Wojciechów 153,
tel. 691 053 403, czerniec@czerniec.pl

Izba Twórczości Ludowej w Nasiłowie prowadzona przez Zygmunta Kozaka. Ten rzeźbiarz-samouk jest autorem kilkuset drewnianych rzeźb i płaskorzeźb o różnej tematyce: sakralnej, przyrodniczej i patriotycznej. Ciekawostką w twórczości Zygmunta Kozaka są figurki przywódców państwowych i portrety polskich noblistów.

Nasiłów, tel. 81 88 04 033

SWAT Opole Lubelskie – „To robimy, co lubimy” – to hasło Stowarzyszenia Wspierania Aktywności Twórczej. Członkowie stowarzyszenia popularyzują rękodzieło artystyczne i ludowe, promują także twórczość lokalną i ludową. Można tu wziąć udział w ciekawych warsztatach związanych z ginącym zawodem plecionkarz-miotlarz.

Opole Lubelskie, ul. Ogrodowa 9,
tel. 607 992 055,
swat.opole@gmail.com

Regionalna Izba Pamięci w Końskowoli gromadzi zbiory związane z tradycjami regionu. Na wystawie możemy zobaczyć m.in. stare narzędzia stolarskie, żelazka, lampy naftowe, sprzęt, który kiedyś służył gospodyniom domowym jak gofrownica czy maselniczka. W izbie pamięci zebrano również stare fotografie i pamiątki związane z judaizmem, takie jak fragmenty Tory czy macewy.

Końskowola, ul. Lubelska 93,
tel. 81 881 62 69

Ogród Wierzbowy w Strzelcach to miejsce gdzie można obejrzeć około 74 odmian wierzby. Dla gości - ścieżka dydaktyczna o wikliniarstwie i roli wierzby w kulturze; ciekawy jest także domek dla owadów. Chętni mogą wziąć udział w licznych warsztatach (m.in. wikliniarskich, odlewania świec, wyrobu mydła).

Strzelce 92, 24-150 Nałęczów,
tel. 501 095 847,
kontakt@fundacjawarsztat.pl

Ogrody Rustykalne w Drzewcach – wzorowane na zapomnianych już, starych „babcinych” ogrodach wiejskich. Ogrody nawiązują tu do tradycji ziemiańskiej, do sztuki kształtowania ogrodów uprawianych przez ks. Izabelę Czartoryską z pobliskich Puław, jak też do stuletniej już koncepcji Nałęczowa jako miasta – ogrodu.

Drzewce 66, 24-150 Nałęczów,
tel. 691 185 810,
aktywnawiesdrzewce@interia.pl

W Regionalnej Izbie Tradycji i Pamięci w Karczmiskach możemy obejrzeć zdjęcia dworu i właścicieli majątku z lat 1905-1939 oraz dokumenty z nimi związane. Jest kącik etnograficzny, są też eksponaty z okresu ostatniej wojny, m.in. paszport dla konia. Wśród eksponatów jest także sztandar Koła Młodzieży Wiejskiej „Wici” z lat przedwojennych.

Karczmiska Pierwsze, ul. Centralna 6,
tel. 81 828 70 69,
gbdk.karczmiska@interia.pl

Regionalna Izba Tkactwa Ludowego w Borysowie kultywuje tradycje tkackie miejscowości. Wewnątrz izby znajdują się przepiękne chodniki, tkane ręcznie przez lokalnych tkaczy, stare krosna i inne urządzenia, które kiedyś służyły do wyrobu ubrań i kilimów, a także wyplatane rogożynowe kosze.

Borysów 108, 24-103 Żyrzyn,
tel. 81 881 46 11

W Izbie Tradycji w Baranowie można zobaczyć liczne prace garncarzy baranowskich, dokumenty oraz fotografie. Jeszcze przed wybuchem I wojny światowej w Baranowie działało ponad 40 warsztatów. W Izbie Tradycji (zwanej też Izbą Garncarską) organizowane są także warsztaty garncarskie dla dzieci i dorosłych.

Baranów, ul. Rynek 14,
tel. 81 883 4027, 81 883 40 45 wew. 29,
gck@gminabaranow.pl

Izba Regionalna w Celejowie – Mała Papiernia to miejsce gdzie można poznać historię Celejowa, na miejscu znajduje się także wystawa rękodzieła i sklepik z produktami lokalnymi. Zwiedzający mają także okazję poznać historię produkcji papieru czerpanego i samemu spróbować czerpania papieru. Motto tego miejsca to „czerpać radość z czerpania papieru”.

Celejów 72A, 24-160 Wąwolnica,
tel. 695 137 072, 693 533 545,
wokolbystrej@o2.pl

Kalendarium najważniejszych imprez kulturalnych w Krainie Lessowych Wąwozów

Luty	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Festiwal Kina Niezależnego Filmoffo w Opolu Lubelskim ▶ Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „O Pierścień Księżnej Izabeli” w Puławach
Maj	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Majówka z Panem Prusem w Nałęczowie ▶ Święto Wina w Janowcu ▶ Puławski Turniej Krasomówstwa, Recytacji, Pieśni, Muzyki i Tańców Narodowych „Witaj Majowa Jutrzenko” w Puławach ▶ Ogólnopolskie Puławskie Spotkania Lalkarzy w Puławach ▶ Festiwal im. Wincentego i Franciszka Lesslów w Puławach ▶ Święto Sądów w Józefowie nad Wisłą ▶ Majówka Archeologiczna w Chodliku
Czerwiec	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym ▶ Nałęczo-Wianki Nałęczowska Noc Świętojańska ▶ Nałęczowski Festiwal Tańca EURODANCE ▶ Manufaktura Smaków w Opolu Lubelskim ▶ Poniato-Wianki w Poniatojewie
Lipiec	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kazimierski Festiwal Organowy w Kazimierzu Dolnym ▶ Ogólnopolskie Spotkania Kowali, Ogólnopolskie Targi Sztuki Kowalskiej i Warsztaty Kowalskie w Wojciechowie ▶ Święto Truskawki w Gminie Puławy ▶ Święto Róż w Końskowoli ▶ Festiwal Kazimiernikejszyn w Kazimierzu Dolnym ▶ Międzynarodowy Festiwal i Kurs Pianistyczny w Nałęczowie ▶ Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe w Puławach ▶ Międzynarodowy Festiwal Sztuki Wokalnej VIVA IL CANTARE w Nałęczowie
Sierpień	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Festiwal Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi” w Kazimierzu Dolnym i Janowcu ▶ Chonabibe Festiwal w Opolu Lubelskim ▶ Dni Karczmisk – Święto Bobru w Karczmiskach ▶ Międzynarodowe Warsztaty Muzyki Kameralnej w Puławach ▶ Letnie Warsztaty Bluesowe w Puławach ▶ Puławskie Lato Bluesowe w Puławach ▶ Pardes Festival – Spotkania z Kulturą Żydowską w Kazimierzu Dolnym ▶ Janowieckie Interpretacje Muzyki im. Jakuba Walaska w Janowcu
Wrzesień	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rocznica koronacji Cudowej Figury Matki Bożej Kębelskiej w Wąwolnicy

Ośrodki kultury z Krainy Lessowych Wąwozów

- ▶ **Gminne Centrum Kultury w Baranowie**
ul. Rynek 14, 24-105 Baranów
tel. 81 883 40 27, 81 883 40 45 w.29, gck@gminabaranow.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Janowcu**
Plac Wolności 1, 24-123 Janowiec, tel. 81 881 52 89
gokjanowiec@o2.pl, www.gok.janowiec.pl
- ▶ **Gminne Centrum Kultury w Józefowie nad Wisłą**
ul. Parkowa 13, 24-340 Józefów nad Wisłą
tel. 81 828 50 78, www.gckjzozefownadwisla.pl
- ▶ **Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Karczmiskach**
ul. Centralna 6, tel. 81 828 70 69,
gbidk.karczmiska@interia.pl, www.gbidk-karczmiska.pl
- ▶ **Kazimierski Ośrodek Kultury Promocji i Turystyki w Kazimierzu Dolnym**, ul. Lubelska 12, tel. 81 881 00 40
kokpit@kokpit.com.pl, www.kokpit.com.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Końskowoli**
ul. Lubelska 93, tel./fax 81 881 62 69
gok_konskowola@post.pl, www.gok.konskowola.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Kurowie**
ul. Kilińskiego 2, 24-170 Kurów
tel. 81 881 10 99, gokkurow1@wp.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Markuszowie**
ul. Jana Sobieskiego 1, 24-173 Markuszów
tel. 81 881 80 25, gdk.markuszow@gmail.com
- ▶ **Nałęczowski Ośrodek Kultury w Nałęczowie**
al. Lipowa 6, tel./fax 81 501 40 69
nok@naleczow.pl, www.noknaleczow.pl
- ▶ **Opolskie Centrum Kultury w Opolu Lubelskim**
ul. Ogrodowa 9, tel. 81 827 25 67
sekretariat@ockopolelubelskie.pl, www.ockopolelubelskie.pl
- ▶ **Centrum Kultury, Promocji i Turystyki w Poniatojewie**
ul. Fabryczna 1, tel. 81 820 45 54
ckpit@poczta.onet.eu, www.ckpit.poniatowa.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Puławach z siedzibą w Gołębiu**
ul. Folwarki 1, tel. 81 881 32 22
gokgolab@wp.pl, www.gokgolab.pl
- ▶ **Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika” w Puławach**
ul. Wojska Polskiego 4, tel. 81 887 96 01
domchemika@domchemika.pl, www.domchemika.pl
- ▶ **Młodzieżowy Dom Kultury w Puławach**
ul. Sieroszewskiego 4, tel. 81 886 49 65
mdk-pulawy@o2.pl, www.mdk.pulawy.pl
- ▶ **Gminny Dom Kultury w Wąwolnicy**
ul. Rynek 35, tel. 81 882 50 30, info.wawolnica@onet.pl
wawolnica.gdk@gmail.com, www.gdkwawolnica.pl
- ▶ **Gminny Ośrodek Kultury w Wojciechowie**
Wojciechów 9, tel./fax 81 517 72 10, 81 517 76 22
gok@agroturystyka.pl, www.gokwojciechow.pl

Samorządy Krainy Lessowych Wąwozów

- ▶ **Urząd Gminy Janowiec**, ul. Radomska 2, 24-123 Janowiec, tel. 81 881 58 00
- ▶ **Urząd Gminy Józefów nad Wisłą**, ul. Opolska 33F, 24-340 Józefów nad Wisłą, tel. 81 828 83 20
- ▶ **Urząd Gminy Karczmiska**, Karczmiska I, ul. Centralna 17, 24-310 Karczmiska, tel. 81 828 70 26
- ▶ **Urząd Miasta Kazimierz Dolny**, ul. Senatorska 5, 24-120 Kazimierz Dolny, tel. 81 881 01 36
- ▶ **Urząd Gminy Końskowola**, ul. Pożowska 3a, 24-130 Końskowola, tel. 81 881 62 01
- ▶ **Urząd Miejski w Nałęczowie**, Al. Lipowa 3, 24-150 Nałęczów, tel. 81 501 45 00
- ▶ **Urząd Miejski Opole Lubelskie**, ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie, tel. 81 827 72 01
- ▶ **Urząd Miejski Poniatojewie**, ul. Młodzieżowa 2, 24-320 Poniatojewie, tel. 81 820 48 36
- ▶ **Urząd Gminy Puławy**, ul. Dęblińska 4, 24-100 Puławy, tel. 81 887 41 21
- ▶ **Urząd Miasta Puławy**, ul. Lubelska 5, 24-100 Puławy, tel. 81 458 60 01
- ▶ **Urząd Gminy Wąwolnica**, ul. Lubelska 39, 24-160 Wąwolnica, tel. 81 882 50 01
- ▶ **Urząd Gminy Wojciechów**, Wojciechów 5, 24-204 Wojciechów, tel. 81 517 72 41
- ▶ **Starostwo Powiatowe w Puławach**, Al. Królewska 19, 24-100 Puławy, tel. 81 886 11 00

Oferta rekomendowana przez Lokalną Organizację Turystyczną „Kraina Lessowych Wąwozów”

noclegi gastronomia zdrowie i uroda atrakcje

Gmina Janowiec

- ▶ **Magiczne Ogrody**, Trzcianki 92, tel. 503 983 135

Gmina Karczmiska

- ▶ **SPA Ruska Bania**, Glusko Male 2, tel. 730 774 033

Gmina Kazimierz Dolny

- ▶ **Ekomuzeum „Siedlisko Małgorzaty”**, Cholewianka 7a, tel. 501 157 111
- ▶ **Willa Agnieszka**, ul. Krakowska 41 A, tel. 81 882 04 11
- ▶ **Hotel „Spichlerz pod Żurawiem”**, ul. Puławska 116, tel. 515 114 614
- ▶ **Willa pod Basztą**, ul. Tyszkiewicza 26, tel. 81 473 55 35, 693 150 835
- ▶ **Kazimierz Tour** – usługi przewodnickie, tel. 604 116 147

Gmina Końskowola

- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „Dworek Różany”**, Stok-Zażuk 112, tel. 608 784 568
- ▶ **Winnica Las Stocki**, Las Stocki 80, tel. 602 155 196

Gmina Nałęczów

- ▶ **Agroturystyka „Gościniec”**, Sadurki 27, tel. 507 052 160
- ▶ **Atrium – kompleks wodny**, al. Grabowa 1A, tel. 81 501 44 56 w.101
- ▶ **Centrum Medyczne prof. Marka Masiaka NZOZ, Prywatne Sanatorium – Willa Boże Oko** Strzelce 28b, tel. 81 501 51 94, 509 367 574
- ▶ **Centrum Szkoleniowo-Wypoczynkowe „Energetyk”**, ul. Paderewskiego 10, tel. 81 501 67 00
- ▶ **Dom Przyjść Willa „Wołyń”**, ul. Paderewskiego 5, tel. 81 501 42 71, 502 036 431
- ▶ **Dwór Nałęczowski Vitaligs & SPA**, ul. Słoneczna 20, tel. 81 501 47 24, 607 368 400
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Debrzą”**, Bronice 51A, tel. 81 503 71 36, 669 766 660
- ▶ **Jesienna Rezydencja**, ul. Kościuszki 7, tel. 81 50 14 356 wew. 600
- ▶ **Kemping u Kraka**, Kol. Bochothnica 32 a, tel. 601 159 720
- ▶ **Luxmed – Uzdrawisko „Nałęczów” Sp. z o.o.**, al. Kasztanowa 6, tel. 81 501 60 12
- ▶ **Nałęczowski Zwierzyńiec „Małe Zoo”**, ul. Kamieniak 23B, tel. 665 363 262, 695 924 854
- ▶ **Orle Gniazdo**, ul. Kolejowa 17, tel. 81 50 16 111, 601 911 666
- ▶ **Ormonde Resorts – Willa Różana i Willa Gioia**, al. Lipowa 8, tel. 81 743 07 82
- ▶ **Ośrodek Chirurgii Oka prof. Z. Zagórskiego Sp. z o.o.**, al. Kasztanowa 6, tel. 81 50 15 798, 501 57 99, 603 490 777
- ▶ **Palmiarnia, Pijalnia Wód, Pijalnia Czekolady E. Wedel**, al. Małachowskiego 11, tel. 667 018 252
- ▶ **Pałac Małachowskich, kawiarnia Pałacowa**, al. Małachowskiego 3, tel. 81 50 14 356
- ▶ **Pawilon Angielski**, ul. Małachowskiego 1, tel. 81 501 60 27
- ▶ **Pensjonat Mimoza**, ul. G. Wójcika 16, tel. 733 268 633
- ▶ **Pokoje gościnne Moszyńska Marianna**, ul. Andriollego 4, tel. 81 501 42 96, 697 408 079
- ▶ **Pokoje gościnne Pory Roku**, ul. Spółdzielcza 3, tel. 81 501 42 31, 601 481 000
- ▶ **Restauracja „Karczma Nałęczowska”**, ul. Poniatowskiego 4, tel. 81 501 45 78, 509 33 44 38
- ▶ **Retro Melex – wycieczki po Nałęczowie**, start z zatoczki przy ul. Chopina, tel. 721 948 772
- ▶ **Sanatorium Uzdrawiskowe „Rolnik”**, ul. Górskiego 14, tel. 81 501 47 51
- ▶ **Sanatorium Fortunat**, ul. Kościuszki 7, tel. 81 50 16 027
- ▶ **Sanatorium Książę Józef**, al. Kasztanowa 6, tel. 81 50 16 027
- ▶ **Siedlisko „U Krzysztofa”**, Drzewce – Kolonia 121, tel. 795 700 659
- ▶ **Stare Łazienki**, al. Grabowa 4, tel. 81 501 43 56 w. 400
- ▶ **Stołówka „Stara Apteka”**, al. Lipowa 4, tel. 81 517 89 29, 691 090 185
- ▶ **Szpital Kardiologiczny**, ul. Górskiego 5, tel. 81 50 16 027
- ▶ **Termy Pałacowe „Nałęczowianka”**, ul. Paderewskiego 1, tel. 81 50 160 27
- ▶ **Willa Aurelia**, ul. Lipowa 17, tel. 508 250 242
- ▶ **Willa Faustynka**, ul. Głęboznica 4 b, tel. 607 106 845, 601 731 963
- ▶ **Willa Feniks**, ul. Poniatowskiego 23, tel. 81 501 40 84, 668 127 745
- ▶ **Willa Filiks**, ul. Armatnia Góra 10, tel. 519 432 777
- ▶ **Willa Raj Ośrodek Odnowy Biologicznej „Feniks”**, al. Lipowa 15, tel. 81 501 40 84
- ▶ **Wellness & SPA „W Krainie Alicji”**, ul. Kolejowa 37, tel. 81 501 51 25, 609 925 609
- ▶ **Zakład Przyrodolecznicy „Werandki”**, al. Małachowskiego 7, tel. 81 501 43 56
- ▶ **Zdrowe Osiedle w Nałęczowie** (inwestycje mieszkaniowe, biuro w Lublinie: ul. B. Prusa 8) ul. Wiercińskiego 64 A, Nałęczów, tel. 797 605 312

Gmina Poniatowa

- ▶ **Montis *** Hotel & Spa**, ul. Nałęczowska 1, tel. 81 820 55 26, fax 81 820 55 26
- ▶ **Hotel „Słowik****”, Restauracja**, ul. Spacerowa 3, tel. 81 820 41 61

Miasto Puławy

- ▶ **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji**, ul. Hauke-Bosaka 1, tel. 81 458 62 26
- ▶ **Open The Door – Escape Room w Puławach**, ul. Słowackiego 2/218, tel. 574 665 671

Gmina Puławy

- ▶ **Muzeum Nietypowych Rowerów w Gołębiu**, ul. Puławska 1, tel. 601 814 527

Gmina Wąwolnica

- ▶ **Dom Pielgrzyma**, ul. Zamkowa 24, tel. 81 882 50 04
- ▶ **Eko-Resort Łubinowe Wzgórze**, Łąki 45A, tel. 512 371 309
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne i łowisko „W Dolinie Stawów”**, Karmanowice 131, tel. 607 339 564
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Jabłonią”**, Celejów 35, tel. 605 608 384, 81 881 06 53
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „Przy Wąwozie”**, Karmanowice 4A, tel. 81 710 85 98
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „W Dolinie Bystrej”**, Celejów 88, tel. 607 926 304, 81 72 36 197
- ▶ **Ośrodek NartSport – Wyciąg Narciarski**, Rąblów 27, 24-160 Wąwolnica, tel. 81 882 55 00, 502 168 054
- ▶ **Rozanna – Restauracja, Pensjonat**, ul. 3 Maja 2, Wąwolnica, tel. 81 882 50 09, 796 574 232

Gmina Wojciechów

- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „U Kowalowej”**, Wojciechów 153, tel. 81 517 73 05, 665 491 022
- ▶ **Kuźnia Artystyczna Romana Czernieca**, tel. 691 053 403
- ▶ **Karczma Biesiada i Gospodarstwo Agroturystyczne Czerniec Włodzimierz i Barbara** Wojciechów 151a, tel. 81 517 72 02, 607 371 556
- ▶ **Młyn Hipolit – Muzeum Mineralów**, Nowy Gaj 18A, tel. 81 723 75 72, 505 288 292
- ▶ **Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Lipami”**, Pałkiję II 100, tel. 603 996 700
- ▶ **Siedlisko Gaj**, Nowy Gaj 26A, tel. 81 748 60 93, 604 190 600
- ▶ **Muzeum Kowalstwa, Muzeum Regionalne – Gminny Ośrodek Kultury** Wojciechów 9, tel. 81 517 72 10, 81 517 76 22
- ▶ **Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny Biały Lew, Zoo Wojciechów, Romanówka 22**, 24-204 Wojciechów, tel. 502 195 780

Inne podmioty

- ▶ **Bank Spółdzielczy w Nałęczowie**, ul. 1-go Maja 16, tel. 81 501 41 80
- ▶ **Biuro Podróży Anas Sp. z o.o.**, ul. Królewska 17, 20-109 Lublin, tel. 81 532 38 88

©Wydawca:

Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów”
Al. Kasztanowa 2, 24-150 Nałęczów
tel. 81 501 61 01, info@kraina.org.pl, www.kraina.org.pl

Tekst: Krzysztof Załuski

Opracowanie graficzne: Grzegorz Jaworski

Zdjęcia: Marek Bartkowiak, Jerzy Cabaj, Wiesław Czerniec, Grzegorz Jaworski, Katarzyna Kucaba, Seweryn Kuter, Janusz Ogiński, Agnieszka Ozimek, Teresa Orłowska, Andrzej Pawłowski, Blanka Skowronek-Kolibska, Jacek Rosły, Kamila Mazurkiewicz-Osiak, Mateusz Stachyra, Krzysztof Wójcik, Katarzyna Ruta-Piłat, Antoni Rękas oraz ze zbiorów Centrum Kultury, Promocji i Turystyki w Poniatowej, Gminnego Centrum Kultury w Baranowie, Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym, Puławskiego Ośrodka Kultury „Dom Chemika”, Urzędu Gminy Karczmiska, Urzędu Gminy Kurów, Urzędu Gminy Puławy, Urzędu Gminy Żyrzyn, Urzędu Miasta Puławy, Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim i Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Nałęczów 2017

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja została wydana dzięki dofinansowaniu ze środków Powiatu Puławskiego w ramach realizacji zadania „Sztuka odpoczynku w Krainie Lessowych Wąwozów”

Druk: Drukarnia Alf Graf

ISBN 978-83-942571-8-7

